



Rozvoj pregramotnostních dovedností jako prevence specifických poruch učení

Mgr. et Mgr. Olga Kučerová, Ph.D.



EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání



Podpora pregramotností v předškolním vzdělávání
Reg. č.: CZ.02.3.68/0.0/0.0/16-011/0000663

Obsah

- specifická porucha učení v předškolním věku?
- rizika SPU a jejich charakteristika
- dyslexie – tradiční pojetí
- dyslexie – inspirace zahraničními výzkumy
- rozvoj fonematického povědomí




SPU v období mateřské školy

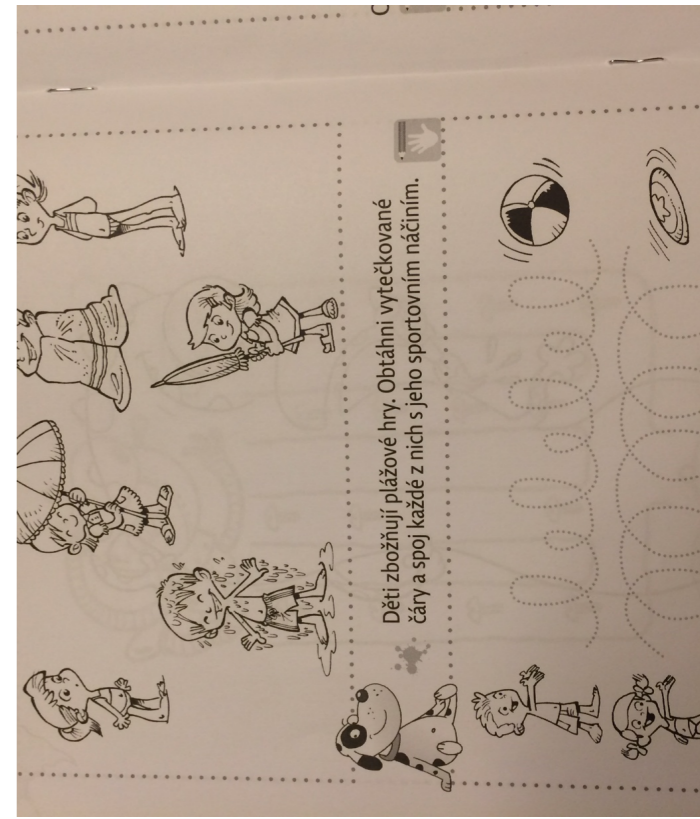
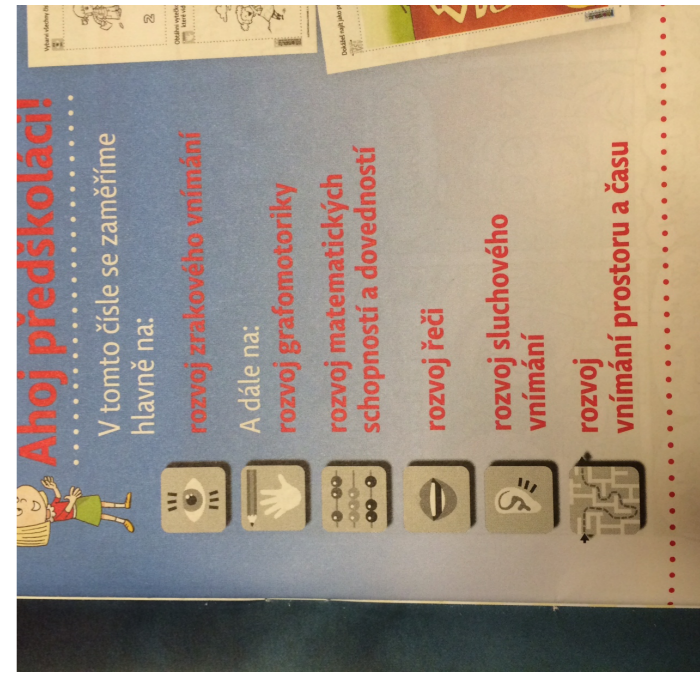
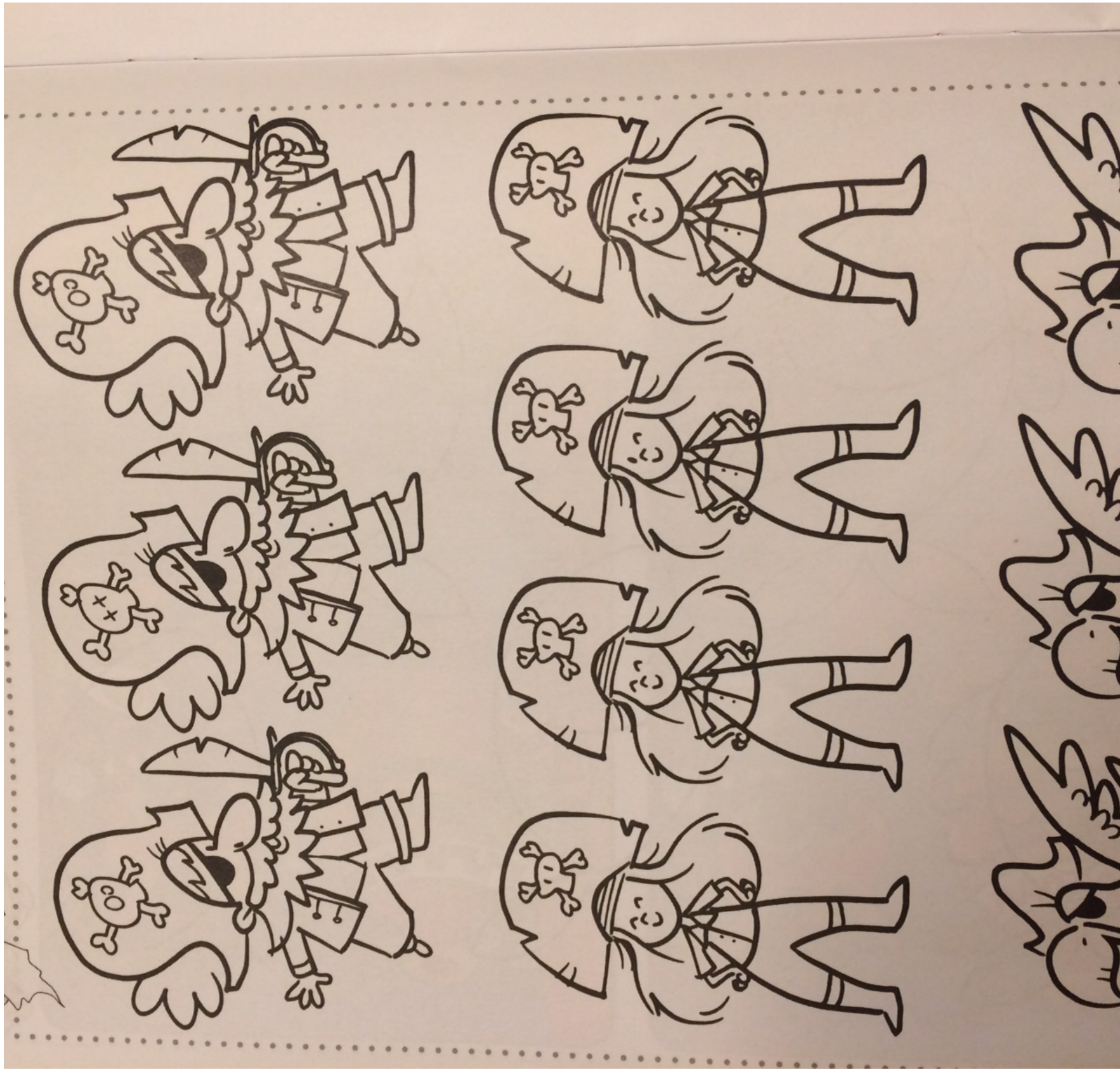
- čtenářská pregramotnost
- riziko SPU
- dyslexie, dysgrafie, dysortografie – obtíže při osvojování čtení a psaní (počítání)
- tradiční téma české poradenské psychologie
- jeden z nejčastějších důvodů k pedagogicko-psychologické diagnostice (poradenské terapii a intervenci) (Hradecký, Masáková, 1995): 1. stupeň 65 % případů

Charakteristika SPU

- genetická dispozice
- pre/peri/post natální „poškození“ CNS
- vývojové poruchy: založeny dříve, ale objevují se až ve vývoji ovlivňují školní socializaci, mají dopad na společenské uplatnění
- rozvoj SPU je závislý na míře podpory v **počáteční etapě** učení – včasná stimulace ohrožených funkcí zmírňuje hloubku SPU!
- riziko: ADHD, nerovnoměrný vývoj, řečové obtíže

Dyslexie – česká tradice

- období diagnostiky (až v období, kdy dítě čte – ne dřív)
- rychlost čtení, kvalita čtení, chybovost, porozumění
- tradiční pojetí: důsledek specifických obtíží
 1.  (diferenciace, analýza, syntéza)
 2.  (diferenciace, analýza, syntéza)
 3.  (prostorová orientace, PLO, grafomotorika)



(časopisy Předškolák, Tečka, Médá Pusík, Sluníčko apod.)

Dyslexie – současné trendy

- teorie fonologického deficitu (kvalita fonologického povědomí má nejsilnější vliv na osvojení čtenářských dovedností)
- základ: porozumění **alfabetickému principu** (vztah zvuku a grafému)
- znalost písmen (znalost grafické podoby) - nejprve se dítě učí rozpoznat hláskovou strukturu slova, teprve poté se učí, jak lze hlásku označit grafémem
- fonologické povědomí (schopnost rozpoznat zvuky, ze kterých se skládá slovo, (Caravolas, 2004) (příklad: pes, had – žížala)
- manipulace s hláskou v rámci slova (např. vynechání hlásky, přesmyk)
- schopnost korespondence grafém – foném

- **typy úloh na rozvoj fonologického povědomí**

- nejprve seznámit dítě s pojmy: začátek – prostředek – konec (nejprve s věcmi - poté se slovy, čaj – mléko – limonáda), použití věty
- povědomí o slabice – vytleskávání, zápis, hra „Na robota“ (m-lu-ví-me-po-sla-bi-kách-ja-ko-ro-bo-ti)
- povědomí o délce – říkanku – dlouhou slabiku nahlas, krátkou potichu. (např. to – máš/ tó – maš)
- která slova jsou si podobná? (koláč – kopec – kuna, pila – pirát – pedál)
- vydělování počátečních hlásek – nutná vizuální opora obrázky
- na jaký zvuk slovo končí?
- je stejné slovo kosa – koza, buben – pupen?
- které slovo začíná na jiný zvuk? – les, pes, lán (vizuální opora obrázky)
- vynechání slabiky/zvuku ze slova: má – ta,
- transpozice (zik – tap)
- opakování slov/pseudoslov (rizikové děti slova komolí, pozor le logopedické vady) (čol-čep-čak-čom)
- (volně převzato z: Seidlová Málková, G. (2015). *Vývojový vztah fonemického povědomí a znalosti písmen*. Praha: Togga.)

Intervenční programy

- nutnost školení v metodice
- **Elkoninova metoda** (trénink jazykových schopností) (autorky metodiky viz dále)
- (česká metodika: Mikulajová, M., & Nováková Schoffelová, M., & Tokárová, O., & Dostálová, A. (2016). *Trénink jazykových schopností podle D. B. Elkonina. Předgrafémová a grafémová etapa*. Praha: Školské poradenské zařízení Centrum Rozum V.O.S.
- **Intervenční program** (autorky metodiky: doc. Gabriela Seidlová Málková, Mgr. Petra Šedinová)
- (předpokládané vydání metodiky a možnost školení: závěr roku 2019)

- **Metoda dobrého startu**

Použitá literatura

- Caravolas, M. (2004). Spelling Development in Alphabetic Writing Systems: A Cross-Linguistic Perspective. *European Psychologist* 9(1), pg. 3-14.
- Hradecký, V. & Masáková, V. (1995). Odborná funkčnost PPP. Zpráva z tematické inspekce. *Výchovné poradenství č. 6. Zpravodaj IPPP ČR*. Praha: IPPP.
- Seidlová Málková, G. (2015). *Vývojový vztah fonemického povědomí a znalosti písmen*. Praha: Togga.